

Četvrt stoljeća Ogranka Matice hrvatske u Đurđevcu

ANTONIJA MANDIĆ

Matica hrvatska (MH) najstarija je kulturna institucija u Hrvata. Osnovana je 1842. godine u jeku Hrvatskog narodnog preporoda. Na čelu ove institucije bili su vrhunski hrvatski intelektualci i rodoljubi. Prvi poznati popis Matičinih članova iz Đurđevca potječe iz 1894. godine. U to vrijeme bilo je nezamislivo da u kojem kotarskom središtu, kakvo je bio i Đurđevac, postoji liječnik, odvjetnik, učitelj, župnik, veleposjednik, imućniji trgovac i obrtnik, ljekarnik, sudski i kotarski službenik, a da nije član Matice hrvatske.¹

Krajem 19. stoljeća nije bilo ogranaka, ali je članstvo itekako bilo brojno i zdušno pomagalo Maticu svojim novčanim priložima i članarinom. Da bi tko postao članom utemeljiteljem, morao je darovati 50 i više forinti u srebru, odmah ili na deset obroka kroz pet godina. Bila je to povećana svota novca, a odgovarala je petomjesečnoj plaći činovnika srednjeg ranga. Takav je član od Matice dobivao po jedan besplatan primjerak svake manje izdane Matičine knjige, a veće je mogao kupiti u pola cijene. Obični članovi, odnosno članovi prinosnici, plaćali su 1890-ih godina godišnju članarinu od 3 forinte. Spomenuta je svota pokrivala knjižarsku cijenu od dvije do četiri Matičine knjige, čime su ostvarivali pravo na redovna izdanja, prosječno osam naslova godišnje. Takvim povoljnim načinom nabavke, knjiga je ušla u mnoge hrvatske obitelji. Matica je sa članstvom kontaktirala preko svojih povjerenika koji su okupljali nove članove, ubirali članarinu i raspačavali Matičina izdanja.² U Đurđevcu su djelovali sljedeći povje-

renici: kotarski pristav Ignjat Pejčić (1881. – 1882.), sudbeni pristav Franjo Šrabec (1883. – 1885.), orguljaš, voditelj zbora i tamburaške sekcije *Društva Preradović* Josip Kolar (1886. – 1891.) te učitelj Milan Poljak.³

Među značajnije članove Matice hrvatske koji su rodom iz Đurđevca svakako spada i Božidar Orešković (rođen 1925. godine), doktor medicine, primarius i internist. Prema njegovu svjedočenju, bio je aktivan član do 1940. godine, a članstvo je obnovio 1971. godine u ogranku u Bjelovaru, gdje je tada službovao. Tada je postao predsjednikom Upravnog odbora. Zbog te aktivnosti, krajem iste godine, morao je odstupiti s dužnosti, ali i napustiti radno mjesto u bolnici.⁴

Pokušaj osnivanja ogranaka u Đurđevcu zbio se još 1971. godine, u vrijeme Hrvatskoga proljeća, kada je nekoliko đurđevačkih srednjoškolskih profesora (Krešimir Šalamon, Mijo Vrbančić) učinilo prve korake u tom smjeru, ali do samog utemeljenja nije došlo iz poznatih društveno-političkih razloga.⁵ U Đurđevcu je, međutim, uvijek bilo nekoliko pojedinaca učlanjenih u Središnjicu u Zagrebu ili u neki obližnji ogranak MH (Koprivnica, Bjelovar). Đurđevčani su rado kupovali, čitali i širili Matičina izdanja, kao i izdanja *Društva svetog Jeronima*.

2016.)

3 SMIČIKLAS, Tadija: *Matica hrvatska od godine 1842. do 1892. – spomen knjiga*. Zagreb: Izdanje Matice hrvatske, 1892., 66; Podravac, 3, 1894.

4 Podatak iz autobiografije Božidara Oreškovića, ustupio Vladimir Miholek.

5 Podravac, 49 (9. 1. 1992.)

1 Podravac, 6, 1894.

2 Dostupna na: [http://www.matica.hr/omatici/%C4%8Clanstvo%20Matice%20hrvatske%20kopovijest%20\(1842-2014\)/](http://www.matica.hr/omatici/%C4%8Clanstvo%20Matice%20hrvatske%20kopovijest%20(1842-2014)/) (23. 8.

Sl. 1. Predstavljanje knjige *Elegije Sigismunda Ernušta Zdravka Seleša* u Đurđevcu 1996. godine (iz fototeke Zdravka Seleša).

Ogranak Matice hrvatske u Đurđevcu osnovan je 20. prosinca 1991. godine.⁶ Svrha Ogranaka je istraživanje, čuvanje, razvijanje i promicanje narodnog i kulturnog identiteta u područjima umjetničkog, znanstvenog i duhovnog stvaralaštva, gospodarstva i javnoga života te skrb za demokratski i društveni razvitak. Područja djelovanja su kultura i umjetnost, i to kulturna baština (opće kulturna djelatnost) te književno-nakladnička djelatnost (novinsko-nakladnička djelatnost i književno-nakladničke manifestacije). Zatim, obrazovanje, znanost i istraživanje, i to znanost, stručni rad i istraživanje (znanstveno-istraživački rad i popularizacija znanosti).

Pokretač osnivanja i prvi predsjednik bio je mr. Antun Šimunić (1948. – 1993.). Ogranak je s djelovanjem krenuo vrlo aktivno. Jedna od prvih inicijativa Ogranaka Matice hrvatske Đurđevac bio je zahtjev za promjenu naziva ulica u Đurđevcu.⁷ Spomenut ću samo da su povodom 25. obljetnice *Deklaracije o nazi-*

vu i položaju hrvatskog književnog jezika, ogranci Matice hrvatske iz Đurđevca i Pitomače organizirali, 13. ožujka 1992. godine, dva predavanja akademika Stjepana Babića, prvo za sve nastavnike i profesore svih osnovnih škola, kao i za profesore srednjih škola, a u večernjim satima za građanstvo općine Đurđevac.⁸

Predsjednik Ogranaka mr. Antun Šimunić umro je u proljeće 1993. godine. Prema *Zapisniku s 2. izborne skupštine*, od 9. svibnja 1994. godine, za predsjednicu Ogranaka izabrana je Jana Vuljak. U iduće dvije godine Ogranak je djelovao samo na papiru. U proljeće 1996. godine Ogranak je revitalizirao prof. Zdravko Seleš koji je postao predsjednikom, a najbliže su mu suradnice bile Vesna Brozović, Nada Kožar, Željka Mihočka, Marijana Markešić i dr.

U doba kada je predsjednik bio Zdravko Seleš razvila se vrlo živa izdavačka aktivnost. Izdavane su knjige uglavnom zavičajnih autora. Tijekom 1996. i 1997. godine Ogranak MH u Đurđevcu sudjelovao je u izdavanju časopisa *Hrvatski sjever*. Valja napomenuti da je Ogranak tijekom 25 godina djelovanja djelovao bez vlastitih prostorija i uglavnom ovisio o trudu i entuzijazmu pojedinaca i malobrojnih pokrovitelja. Nedostatak prostora kompenzirao se korištenjem Gradske knjižnice Đurđevac koja je u 25 godina djelovanja matičarima bila drugi „dom“. Bogata izdavačka djelatnost rezultirala je i brojnim priznanjima. Tako je

6 U Podravcu, 49 (9. 1. 1992.) navodi se da je Ogranak Matice hrvatske bio „prvi ratni ogranak“ te da se na otvorenju okupio impozantan broj đurđevačkih intelektualaca. Prva sjednica Upravnog odbora, 30. prosinca 1991. godine prekinuta je zbog zračne uzbune.

7 Tako iz *Zapisnika sa sastanka Upravnog odbora* od 17. siječnja 1992. godine vidimo inicijativu da se ulice nazovu po poznatim Đurđevčanima. Neki od prijedloga su da se Ulica Petra Francine nazove Ulica bana Josipa Jelačića, Trg Maršala Tita – Trg svetog Jurja ili Braunov trg, Matijeve ulica – Ulica kralja Tomislava.

8 Podravac, 54 (19. 3. 1992.)

Sl. 2. Natjecatelji na recitalu *Prizivamo Frana* 2015. godine u Gradskoj knjižnici u Đurđevcu (iz fototeke Gradske knjižnice u Đurđevcu).

Brončana povelja Matice hrvatske pripala knjiži Zdravka Seleša *Elegije Sigismunda Ernušta*. Povelja je dodijeljena na Skupštini Matice hrvatske u Zagrebu 1998. godine. *Zlatnu povelju Matice hrvatske* dobila je Božica Jelušić za roman *Čišćenje globusa* 2014. godine.

Popis izdanja kojima je izdavač ili suizdavač Ogranak Matice hrvatske u Đurđevcu:

1. Zdravko Seleš: *Elegije Sigismunda Ernušta*, 1996. godine
2. Božica Jelušić: *Noćna steza*, 1997. godine
3. Đuka Tomerlin-Picok: *Zdrmežđeno življeje*, 1997. godine
4. Mato Lovrak: *La Kamaradaro de Petro Node-to*, 1998. godine
5. Vladimir Miholek: *Z Jezušom f trejti jezero let*, 1998. godine
6. Božica Jelušić: *Stolisnik*, 2000. godine
7. Martin Mihaldinec: *Drveni konjić*, 2002. godine
8. Davor Jendrašić: *Izgubljeno more*, 2003. godine
9. Zdravko Seleš: *Lirika đurđevačke Podravine*, 2003. godine
10. Vladimir Miholek: *Paperki i pepovje*, 2006. godine
11. Ivan Hodalić: *Iz povijesti đurđevačke Podra-*

vine, 2012. godine

12. Zdravko Seleš: *Snovi i sjene/Senje i tenje/Songoj kaj ombroj*, 2012. godine

13. Božica Jelušić: *Čišćenje globusa*, 2012. godine

14. Željka Mihočka: *Molitvice naših baka*, 2014. godine

15. Nikola Cik: *Ekohistorija Đurđevca i Virja u drugoj polovini 18. stoljeća*, 2016. godine

16. Vladimir Miholek: *Lumera vajs*, 2016. godine

Iz priloženog popisa vidimo da se redovita izdavačka djelatnost utišala oko 2006. godine što je uvjetovano lošom financijskom potporom. Međutim, razvila se tradicija izdavanja kalendara-plakata poezije što je postalo stalni godišnji projekt kojeg Ogranak uspješno provodi već 16 godina zaredom. Riječ je književno-nakladničkoj djelatnosti s ciljem promicanja hrvatske kulturne i književne baštine, njegovanja izričaja na kajkavskom jeziku, popularizacije pisaca i stvaratelja đurđevačkog umjetničkog kruga. Svake godine predstavljen je jedan od zavičajnih autora, i to uglavnom prigodom neke od važnih obljetnica. Redovito je opremljen likovnim radovima umjetnika iz Podravine. Vrijedna kolekcija kalendara izložena je povodom 15 godina izlaza u župnoj

Pastoralnoj dvorani, 22. veljače 2015. godine. Nakalendaru-plakatu poezije za 2017. godinu bit će predstavljen život i djelo hrvatske književnice i prve hrvatske političarke Đurđevčanke Mare Matočec (1886. – 1967.).

Biblioteka kalendara-plakata poezije:

1. Zdravko Seleš: *Elegije Sigismunda Ernušta*, 2001., godine, ilustracije-inicijali: Gordana Špoljar-Andrašić,
2. Petar Grgec: *Bogatstva sretnog imam dušu punu*, 2002. godine, ilustracija: Zeljko Bečaj, uredio: Zdravko Seleš
3. Antun Šimunić: *Na jognu reči*, 2003. godine, ilustracija: Franjo Mihočka, uredio: Zdravko Seleš
4. Mato Kudumija: *Medalica sonca*, 2004. godine, ilustracija: Zdravko Šabarić, uredili: Vladimir Miholek i Zdravko Seleš
5. Miroslav Dolenc Dravski: *Spitavaju ljudi za me*, 2005. godine, ilustracija: Mijo Kovačić, portret pjesnika: Franjo Mihočka, uredila: Božica Jelušić
6. Đuro Rašan – Franjo Viktor Šignjar: *Dišem i dišim*, 2006. godine, ilustracija: Franjo Viktor Šignjar, uredio: Martin Mihaldinec
7. Božica Jelušić: *Arielirika*, 2007. godine, ilustracija: Božica Jelušić, portret pjesnikinje: Zdravko Šabarić, uredio: Zdravko Seleš
8. Ivan Golub: *Mali kalnovečki razgovori*, 2008. godine, ilustracija: Ivan Lacković Croata, foto-portret pjesnika: Krunoslav Heidler, uredio: Zdravko Seleš
9. Ivan Ivančan: *Preko Drave grmljavica*, 2009. godine, ilustracija: Ivan Andrašić, uredio: Martin Mihaldinec
10. *Dijačkemembe*, 2010. godine, ilustracija: Petar Topljak Petrina, uredio: Zdravko Seleš
11. *Pesniku prestrelenoga srca Franu Galoviću*, 2011. godine, pjesme Grgura Karlovčana, Božice Jelušić i Zdravka Seleša posvećene Galoviću, ilustracija: Ivan Lacković Croata, portret pjesnika: Franjo Mihočka, uredio Zdravko Seleš
12. Petar Preradović: *Zuji, zvoni, zveči, zvuči*, 2012. godine, ilustracije: Ivan Andrašić, portret pjesnika: Franjo Mihočka, uredio: Zdravko Seleš
13. Grgur Karlovčan: *Srce nad ravnicom*, 2013. godine, ilustracija i portret pjesnika: Franjo Mihočka, uredio: Zdravko Seleš
14. Fran Galović: *Tam gore, gde je ništ i se*, 2014. godine, ilustracije i portret pjesnika: Zdravko

Šabarić, uredio: Zdravko Seleš

15. Drago Britvić: *Mirno teku rijeke*, 2015. godine, ilustracije: Ivan Lacković Croata, uredio: Zdravko Seleš

16. Đuka Tomerlin-Picok – Josip Turković: *Novo živlejne*, 2016. godine, ilustracije: Josip Turković, uredili: Velimir Piškorec i Vladimir Miholek

Jedna od godišnjih aktivnosti Ogranaka je natjecanje u recitiranju kajkavskih pjesama Frana Galovića – *Prizivamo Frana* koja će se ove godine održati po 10. puta, a već je nekoliko godina i dio manifestacije *Galovičeva jesen*. Natjecanje se održava u suradnji s Gimnazijom dr. Ivana Kranjčeva te ima značajan medijski odjek. Manifestacija je prošle godine po prvi puta uključila i učenike Osnovne, ali i Strukovne škole čime se kajkavska riječ širi na sve segmente obrazovanja u Đurđevcu.

Nakon 20 godina vođenja Ogranaka, 7. svibnja 2015. godine, na Izornoj skupštini Zdravko Seleš zahvalio se svim suradnicima na predsjedništvu i funkcijama koje su obavljali. Odabrano je novo vodstvo Ogranaka: Nikola Cik – predsjednik, Antonija Mandić – potpredsjednica, Jasmina Rep – tajnica, Jure Jakelić – likvidator, članovi Predsjedništva su Zdravko Seleš i Anica Jakelić, a Nadzorni odbor čine: Ivana Fosić, Kristina Peršić i Jure Jakelić. Novo je rukovodstvo odmah pristupilo administrativnim poslovima usklađivanja s novim zakonom o udrugama, izrađena su i ovjerena nova Pravila te izrađen novi pečat. Promijenjen je i naziv koji sada glasi Ogranak Matice hrvatske u Đurđevcu, a do tada je bio Matica hrvatska ogranak Đurđevac.

Kroz 25 godina u Ogranak je bilo učlanjeno 70-ak osoba iz Đurđevca, Virja, Kalinovca, Ferdinandovca i Molvi. Danas u Ogranaku aktivno djeluje 30-ak članova. Nekoliko članova aktivno je punih 25 godina, a u Ogranaku danas ima i mnogo mladih (mladih od 30 godina) članova s visokim obrazovanjem. Ogranak je kroz ovih 25 godina djelovanja bio pokretač društvenog i kulturnog života u Đurđevcu – održano je preko stotinjak tribina, književnih večeri i predstavljanja knjiga. Samo u 2016. godini Ogranak je organizirao niz događanja.⁹ O svojim aktivnostima Ogranak redo-

⁹ Predstavljanje kalendara-plakata poezije posvećenog Đuki Tomerlinu Picoku i Josipu Turkoviću. Predstavljanje knjige Mile

Sl. 3. Govornici na večeri posvećenj 85. obljetnici Slavka Čambe 29. kolovoza 2015. godine (snimio: Marijan Slunjski).

vito objavljuje u lokalnim medijima, društvenim mrežama i matičinim tiskovinama.

Ogranak Matice hrvatske u Đurđevcu već 25 godina nositelj je kulturnog, društvenog i izdavačkog života Đurđevca. S novim vodstvom, ali i potporom starih članova Ogranak je vidljiv i uspješan dionik društvenog i kulturnog života Đurđevca. Nakon 25 godina i dalje je bez formalnog prostora, ali s istim entuzijazmom i ciljem – promicanja kulturnog i društvenog života Đurđevca.

Literatura

- Podravec, 3, 1894.
- Podravec, 6, 1894
- Podravec, 49. (9. 1. 1992.)
- Podravec, 49 (9. 1. 1992.)
- Podravec 54 (19. 3. 1992.)
- SMIČIKLAS, Tadija: *Matica hrvatska od godine 1842. do 1892. – spomen knjiga*. Zagreb: Izdanje Matice hrvatske, 1892., 66.

Internetski izvori

- [http://www.matica.hr/omatici/%C4%8C%20Clanstvo%20Matice%20hrvatske%20kroz%20povijest%20\(1842-2014\)/](http://www.matica.hr/omatici/%C4%8C%20Clanstvo%20Matice%20hrvatske%20kroz%20povijest%20(1842-2014)/) (23. 8. 2016.)

Kolar-Dimitrijević i Hrvoja Petrića: *Prilozi povijesti seljačkog pokreta u Podravini*, predstavljanje knjige Nikole Cika *Ekohistorija Đurđevca i Virja u drugoj polovini 18. stoljeća*, predstavljanje zbirke pjesama Vladimira Miholeka *Lumera Vajs*, suorganizacija znanstvenog skupa *Iz povijesti grada Đurđevca*, povodom dana župe i grada, predstavljanje knjige Vjekoslava Prvčića *Prosti pad*, sudjelovanje na VI. danima Ivana Viteza Trnskog – Susret podravskih književnika.